

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

12.02.2024. Nr. 1.7-4/181

Uz 10.01.2024. Nr. L-09/14

Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Tirdzniecības nams "Kurši"

Atzinums par veiktajiem pasākumiem uzticamības atjaunošanai

Konkurences padome (turpmāk – KP) 10.01.2024. saņēma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Tirdzniecības nams "Kurši"" (turpmāk – TNK) lūgumu (turpmāk – Lūgums) saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 43. pantu un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma (turpmāk – SPSIL) 49. pantu KP sniegt atzinumu par TNK veikto pasākumu pietiekamību uzticamības atjaunošanai un tādu pašu vai līdzīgu gadījumu novēršanai nākotnē.

Sakarā ar TNK izteikto lūgumu jānorāda, ka KP 31.08.2017. pieņēma lēmumu Nr.E02-17 *Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu lietā Nr. p/15/7.2.19./2 Par Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas noteiktā aizlieguma pārkāpumu būvmateriālu izplatīšanas tirgū* (turpmāk – Lēmums), kurā konstatēja Konkurences likuma (turpmāk – KL) 11. panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA "DEPO DIY", AS "Kesko Senukai Latvia" un TNK darbībās.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 28.12.2023. nolēmumu lietā Nr. A43009717, SKA-72/2023 atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas 17.02.2020. spriedums, bet TNK kasācijas sūdzība noraidīta. Līdz ar to attiecībā uz TNK Lēmums ir stājies spēkā.

Nemot vērā minēto, pamatojoties uz PIL 42. panta pirmo daļu un otrās daļas 5. punktu TNK ir izslēdzams no publiskajiem iepirkumiem. Taču saskaņā ar PIL 43. panta pirmo daļu pretendentu var neizslēgt no turpmākās dalības iepirkumā, ja tas apliecina uzticamību. Atbilstoši PIL 43. panta otrajai daļai, lai apliecinātu uzticamību, pretendents iesniedz skaidrojumu un pierādījumus par nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu vai noslēgtu vienošanos par nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, sadarbošanos ar izmeklēšanas iestādēm un veiktajiem tehniskajiem, organizatoriskajiem vai personālvadības pasākumiem, lai pierādītu savu uzticamību un novērstu tādu pašu un līdzīgu gadījumu atkārtošanos nākotnē.¹

Nemot vērā PIL 42. un 43. pantā noteikto, kā arī Lūgumā norādīto informāciju, KP sniegs izvērtējumu, vai TNK veiktie pasākumi ir atzīstami par pietiekamiem, lai KP varētu sniegt viedokli, ka TNK uzticamība ir atjaunojama.

KP piekrīt TNK Lūgumā norādītajam, ka, izvērtējot uzticamības atjaunošanu, ir jāņem vērā samērīguma princips. Arī Eiropas Savienības tiesa (turpmāk – EST) ir atzinusi:

¹ Analogiskas tiesību normas ir ietvertas SPSIL 48. un 49. pantā.

“Nepieciešamība ievērot samērīguma principu ir atspoguļota arī Direktīvas 2014/24 57. panta 6. punkta pirmajā daļā [...]. Direktīvas 2014/24 57. panta 6. punkta pirmajā daļā ir precizēts – ja šie pierādījumi tiek uzskatīti par pietiekamiem, attiecīgo saimnieciskās darbības subjektu neizslēdz no iepirkuma procedūras. Ar šo tiesību normu tādējādi tiek ieviests korektīvu pasākumu (self-cleaning) mehānisms, kurā ir uzsvērts saimnieciskās darbības subjekta uzticamības nozīmīgums.”² EST arī norādīja: “[...] līgumslēdzējai iestādei saskaņā ar Direktīvas 2014/24 57. panta 6. punkta trešo daļu ir jāizvērtē šī saimnieciskās darbības subjekta sniegtie pierādījumi atkarībā no situācijas nopietnības un lietas īpašajiem apstākļiem.”³

KP konstatē, ka TNK ir veicis atsevišķas konkrētas darbības, kuras atbilstoši PIL 42. panta otrajai daļai, var norādīt uz uzticamības atjaunošanu.

1. Nodarītā kaitējuma atlīdzināšana

TNK norāda, ka nav saņēmis konkrētus kaitējuma atlīdzināšanas prasības vai pret to nav celtas prasības tiesā. Papildus tiek norādīts, ka Lēmumā konstatētais pārkāpums skar vienu preču grupu, kuras pircēji bija gan juridiskas, gan fiziskas personas, tas ir neidentificējamās personas, līdz ar to objektīvi šajā stadijā TNK nevar izpildīt šo kritēriju.

No minētā jāsecina, ka TNK konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā iespējami radītā kaitējuma (zaudējumu) apmērs nav noteikts, kā arī pret TNK nav celtas zaudējumu atlīdzināšanas prasības un panāktas vienošanās par kaitējuma atlīdzināšanu. Jānorāda, ka argumentam, ka pārkāpums ir ietekmējis neidentificējamās personas, šajā gadījumā nav nozīmes.

KP vēlas uzsvērt, ka karteļa vienošanos pārkāpumu gadījumos tiek pieņemts, ka ir radies kaitējums⁴ un 93 % karteļu vienošanās gadījumos ir konstatēts, ka cietušajiem ir nodarīti zaudējumi.⁵ Līdz ar to, ja uzņēmums, kas nav izrādījis iniciatīvu un ar aktīvām darbībām nav vērsies pie pasūtītāja nodarītā kaitējuma, ja tāds ir radīts, apzināšanai un atlīdzināšanai, nevar tikt atzīts, ka tā uzticamības atjaunošanai ir pamats.⁶ Pretējā gadījumā prasība pēc šī kritērija izpildes būtu formāla un izpildāma gandrīz jebkurā gadījumā, faktiski nedodot konkurences tiesību pārkāpušajiem tirgus dalībniekiem nekādu iegastu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai, un tādējādi nesaņemtu normatīvajā regulējumā ietvertos mērķus.⁷

KP norāda, ka tās rīcībā nav informācijas par kaitējuma atlīdzību, līdz ar to tā nevar sniegt vērtējumu attiecībā uz konkurences tiesību pārkāpuma nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, kā rezultātā KP izvērtējums par TNK veiktajiem pasākumiem uzticamības atjaunošanai balstīsies uz atlikušo divu kritēriju analīzi:

- 1) sadarbošanos ar izmeklēšanas iestādēm;
- 2) veiktajiem tehniskajiem, organizatoriskajiem vai personālvadības pasākumiem.

² EST 30.01.2020. spriedums lietā Tim, C-395/18, 49. paragrāfs.

³ Turpat, 50. paragrāfs.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem 17.panta 2.punkts

⁵ Oxera. Quantifying antitrust damages. Towards non-binding guidance for courts. Study prepared for the European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2009, p. 90.–91. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf

⁶ Skat. arī: Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK, 57. panta 6. punkta otro daļu.

⁷ Skat. arī: Publisko iepirkumu likuma 43. panta pirmās un otrās daļas un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 49. panta pirmās un otrās daļas izpratnē; Eiropas Komisija. Praktiskajās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem. 2013, 1. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

2. Sadarbošanās ar KP

TNK norāda, ka Lēmuma 525. punktā ir konstatēts, ka TNK jau sākotnēji pēc savas iniciatīvas iesniedza informāciju par lietā vērtētajiem apstākļiem un lietas dalībnieku aizliegtu vienošanos, atzīstot pieļautās darbības KL 11. panta pirmās daļas kontekstā, ciktāl tas attiecas uz aizliegtas vertikālās vienošanās īstenošanu, tādējādi tika atzīts, ka TNK sadarbības apjoms lietā var tikt vērtēts kā atbildību mīkstināošs apstāklis, kā rezultātā piemērojamais naudas sods tika samazināts par 5%.

Eiropas Parlamenta un Padomes 26.02.2014. direktīvas Nr.2014/24/ES *Par publisko iepirkumu* (turpmāk – Direktīva) 57. panta 6. punktā ir norādīts, ka uzticamības atjaunošanas viens no kritērijiem, kas tirgus dalībniekam ir jāpierāda, ir, ka tas aktīvi sadarbojas ar izmeklēšanas iestādēm. Tādējādi, ja tirgus dalībnieks ir iesaistījies izmeklēšanā, palīdzot izmeklēšanas iestādei atklāt pārkāpumu, tad tirgus dalībnieku nebūtu pamats izslēgt no dalības iepirkumā.⁸

KP norāda, ka “*sadarbība*” PIL 43. panta kontekstā būt jāuztver, kā tirgus dalībnieka aktīvas darbības, lai KP palīdzētu atklāt konkrētās lietas faktus un apstākļus, tādējādi palīdzot konstatēt iespējamo pārkāpumu un pārkāpējus. KP norāda, ka nepieciešamais sadarbības līmenis, lai pierādītu uzticamības atjaunošanu, katrā gadījumā atšķiras, jo ir atkarīgs no pārkāpuma smaguma un citām veiktajām korektīvajām darbībām uzticamības atjaunošanai.

Šajā gadījumā TNK sadarbībā ar KP uzticamības atjaunošanas izvērtējuma kontekstā nav atzīstama par aktīvu sadarbību, kas būtu bijusi vērsta uz nepieciešamo faktu noskaidrošanu pārkāpuma atklāšanai.

Jāņem vērā, ka Lēmumā 525. punktā ir norādīts, ka TNK sniedza informāciju vertikālās aizliegtās vienošanās kontekstā, taču Lēmumā netika konstatēts, ka TNK būtu sadarbojies ar KP, lai noskaidrotu faktus un apstākļus saistībā ar horizontālu aizliegtu vienošanos, kas tieši ir uzskatāms par smagāko konkurences tiesību pārkāpumu. Līdz ar to KP norāda, ka TNK ir veicis atsevišķas darbības, kas vērstas uz sadarbību.

3. Veiktie tehniskie, organizatoriskie un personālvadības pasākumi

TNK norāda, ka ir veicis sekojošus pasākumus:

- 1) ir izstrādājusi vadlīnijas darbības atbilstībai konkurences tiesībām;
- 2) regulāri organizē darbiniekiem apmācības konkurences tiesībās;
- 3) darbiniekiem ir saistošas izstrādātās vadlīnijas un par to neievērošanu ir paredzēta atbildība;
- 4) ir izstrādājusi konfidencialitātes saistību rakstu, ar kuru darbinieki apliecina, ka ir informēti par konfidencialitātes noteikumiem uzņēmumā un par atbildību to pārkāpšanas gadījumā.

Izvērtējot TNK sniegto informāciju, var secināt, ka TNK ir veicis nozīmīgus tehniskos un organizatoriskos pasākumus, kas vērsti uz uzticamības atjaunošanu.

Papildus tiek norādīts, ka ir vairākkārtīgi veikta valdes maiņa, šī brīža divi valdes locekļi nepārstāvēja TNK periodā, kurš Lēmumā tika konstatēts, kā pārkāpuma periods, bet vēl viens pašreizējais valdes loceklis, kurš bija TNK valdē pārkāpuma brīdī, ir bijis atsaukts. Līdz ar to, TNK ieskatā, arī attiecībā uz šo valdes locekli veiktie pasākumi ir pietiekami uzticamības atjaunošanai.

⁸ Hamer Risvig C., Brussels Commentary on EU Public Procurement Law, Baden-Baden: Nomos, 2018, 643.lpp.

Šajā gadījumā TNK ilgstošā un aktīvā dalība karteļa vienošanās, KP ieskatā, norāda uz TNK iekšējo uzņēmuma politiku, kas bija vērsta uz prettiesisku darbību veikšanu. Papildus jāņem vērā, ka TNK nepiekrīta Lēmumā minētajam faktisko un juridisko apstākļu izvērtējamam, kas norāda uz to, ka TNK nav pilnībā izpratis pārkāpuma būtību.

KP norāda, ka, ņemot vērā smago konkurences tiesību pārkāpumu, būtu nepieciešams veikt ne tikai tehniskus pasākumus ieviešot vadlīnijas, bet arī apsvērt visu saikņu saraušanu ar personām vai organizācijām, kas ir iesaistītas neatbilstīgajā rīcībā vai veikt citus atbilstošus reorganizācijas pasākumus.⁹ Tiesību literatūrā ir norādīts, ka personālvadības pasākumi var ietvert visu amatpersonu, direktoru un darbinieku atlaišanu, kas iesaistīti pārkāpumā un disciplināratbildības piemērošana attiecībā uz personām, kuru dalība pārkāpumā nav bijusi būtiska.¹⁰ Tajā pašā laikā KP uzsver, ka tās pienākums nav norādīt tirgus dalībniekam, kādas konkrētas darbības viņam jāveic, lai atjaunotu uzticamību.

KP ieskatā tāda valdes locekļa, kas tieši ir bijis iesaistīts konkurences tiesību pārkāpuma īstenošanā, atsaukšana uz laiku nav pati par sevi pietiekoša, lai varētu atzīt, ka uz attiecīgo valdes locekli veiktie personālvadības pasākumi ir pietiekami uzticamības atjaunošanai.

! Atzinums nav saistošs citām personām un satur Konkurences padomes novērtējumu, līdz ar to nav uzskatāms par administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma 1. panta trešās daļas izpratnē, jo nerada konkrētas tiesiskās attiecības.

! Tikai pasūtītājs veiktos pasākumus var uzskatīt par pietiekamiem uzticamības atjaunošanai un pieņemt lēmumu katrā konkrētā gadījumā par pretendenta vai kandidāta dalību iepirkuma procedūrā

Tādējādi, ievērojot iepriekš minēto un PIL 43. panta ceturtajā daļā un SPSIL 49. panta ceturtajā daļā noteikto, KP ieskatā, TNK ir veicis atsevišķus šajās tiesību normās noteiktos pienākumus, lai pierādītu savu uzticamību un novērstu tādu pašu un līdzīgu konkurences tiesību pārkāpumu gadījumu atkārtošanās nākotnē.

KP papildus skaidro, ka atzinuma sniegšanas brīdī KP lietvedībā nav ierosinātas izpētes lietas par Konkurences likuma vai Līguma par Eiropas Savienības darbību iespējamu pārkāpumu TNK darbībās.

Ar cieņu,
priekšsēdētājs

J. Gaiķis

Počs 67365220
janis.pocs@kp.gov.lv

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

⁹ Skatīt arī Direktīvas 102. apsvērumu.

¹⁰ Hamer Risvig C., Brussels Commentary on EU Public Procurement Law, Baden-Baden: Nomos, 2018, 645.lpp.